

BOEKENOPDRACHT

Jacques Vriens, *Code kattenkruid*

Klassikale les | euthanasie

Met de klas heb je *Code kattenkruid* gelezen of (de gedeeltes in dit document) voorgelezen. Naar aanleiding van dit boek ga je met de klas in gesprek over euthanasie.

De leerlingen leren wat euthanasie is en dat het onder voorwaarden is toegestaan, maar ook dat het in de meeste andere landen verboden is.

Daarbij leren ze dat veel christenen (vr. 5), joden (vr. 6) en moslims (vr. 7) euthanasie afwijzen. Je kunt je natuurlijk beperken tot één visie, maar als er leerlingen van meerdere geloven in je klas zijn, kun je ze alle drie bespreken. Ook als dat niet het geval is, is het goed de visies van deze drie religies te benoemen.

1. Trek een lijn over de hele breedte van de klas op de vloer. Rechts van de klas is *Helemaal eens* en links van de klas is *Helemaal oneens*. Midden is dan dus *neutraal*. Een leerling kan het dus in meerdere of mindere mate eens/oneens zijn, afhankelijk van waar ze gaan staan. Laat de klas op de lijn gaan staan en lees steeds een stelling voor. Laat de leerlingen hun positie innemen en geef vervolgens beurten aan leerlingen en vraag waarom ze daar staan. Daarna gaan ze steeds weer naar de kant terug.
  - a. Lees eerst de eerste bladzijde voor tot ... *Ha die Stijn!* (geel gemarkeerd)
Stelling 1: Ik heb net zo'n band met mijn opa/oma als Stijn met zijn opa.
  - b. Stelling 2: Ik zou net zo'n band met mijn opa/oma willen hebben als Stijn met zijn opa.
  - c. Lees verder vanaf het gedeelte waar je gebleven was ("Ik ging tegenover hem zitten.") Lees het hoofdstuk uit. Stelling 3: Als mijn opa of oma zo ziek zou zijn, zou ik het moeilijk vinden om nog plezier met hem/haar te maken.
  - d. Lees eerst hoofdstuk 2 voor tot ... "en als het dan toch moet, wel graag op mijn manier" (laatste zin van dit document). Stelling 4: Als mijn opa of oma zo ziek zou zijn, zou hij/zij wel kuren moeten nemen die misschien nog levensverlengend kunnen werken.
  - e. Stelling 5: Het is begrijpelijk dat de opa van Stijn euthanasie wil.
  - f. Stelling 6: Mensen moeten zo lang mogelijk blijven leven totdat ze op een gewone manier sterven.
2. Kijk via het digibord op www.euthanasiedoodnormaal.nl – en bekijk het filmpje van Mirte. Zij was tien jaar toen haar oma overleed door euthanasie. Laat de kinderen de argumenten die Mirte noemt noteren. Hoe denken ze daarover?
3. In Nederland is euthanasie alleen onder strikte voorwaarden toegestaan. Op deze webpagina <https://www.euthanasiedoodnormaal.nl/feiten/?ref=3> staat dat het in andere landen anders geregeld is. Bekijk die en bespreek de informatie

www.boekenopdracht.nl De Leescyclus > verdiepen

kort. Welk land komt overeen met het standpunt van de leerlingen? Laat ze in groepjes/ duo's een land kiezen.

4. De strikte voorwaarden zijn de zogenaamde zorgvuldigheidseisen. Zie <https://www.euthanasiedoodnormaal.nl/feiten/?ref=2>
Ga met de leerlingen hierover in gesprek. Vraag hun mening over deze gegevens en bespreek deze. Geef in de les kort uitleg over de wet euthanasie en over de zorgvuldigheidseisen.
5. Er zijn verschillende manieren om naar euthanasie te kijken. Tante Miep is in het verhaal tégen euthanasie. Zij is gelovig. Niet alle christenen denken hetzelfde over euthanasie, maar tante Miep en anderen die antwoorden in de Bijbel zoeken vaak wel.
  - a. Lees Prediker 8:8, Korintiërs 15:26 & 54-56 en Hebreeën 2:9 en bespreek wat deze teksten zeggen over de dood.
  - b. Lees Prediker 7:14 en Romeinen 5:3 en bespreek wat hier staat over het lijden van mensen. Wat vind je daarvan?
  - c. Wat is het verschil tussen de betekenis van de Bijbelteksten en de bespreking (vraag 5a) en de opvatting van de opa van Stijn? Kun je de verschillen begrijpen?
6. Joden zijn tegen euthanasie. Informatie daarover vind je op www.jodendom-online.nl (meerdere artikelen; zoekfunctie onderaan de bladzijde).
  - a. Joden baseren zich op Psalm 118:18. Wat staat daar? Wat betekent die tekst?
  - b. Wat vind je van deze joodse overtuiging: "Al het mogelijke moet gedaan worden om het leven te beschermen, te bewaren, in stand te houden en te verlengen. Want het is door G'd geschapen." Weet je er voorbeelden van dat dit gebeurt?
7. Moslims zijn tegen euthanasie, ze noemen het 'haram' (verboden volgens de islam). Zij gaan uit van wat de Koran zegt.
  - a. Een koranvers noem je een soera. Lees soera 4:29 "O jullie die geloven, eet niet van elkaars eigendommen op valse wijze, (eet) slechts door handel met wederzijdse overeenstemming. En doodt elkaar niet. Voorwaar, Allah is voor jullie Meest Barmhartig."
  - b. Lees soera 5:32A "Daarom hebben Wij de Kinderen van Israël voorgeschreven dat voor wie een ziel doodt — niet (als vergelding) voor een ziel of het verderf zaaien op aarde — het is alsof hij alle mensen doodde en dat voor wie iemand laat leven, het is alsof hij alle mensen deed leven."
  - c. Lees soera 6:151 Zeg: "Kom, ik zal voorlezen wat jullie Heer jullie verboden heeft verklaard: dat jullie iets als deelgenoot aan Hem toekennen. Wees goed voor jullie ouders, en doodt niet jullie kinderen uit (angst voor) armoede. Wij schenken voorzieningen aan jullie en aan hen. En nader niet de zedeloosheid, de openlijke noch de verborgene, en doodt niet de ziel die Allah verboden heeft verklaard, tenzij volgens

het recht. Dat is wat Hij jullie heeft opgedragen, hopelijk zullen jullie begrijpen.”

8. Zet de volgende stelling op het bord: Euthanasie een goed middel om mensen te verlossen uit hun lijden. Deel de klas in twee groepen, laat ze 5 minuten nadenken over de vraag en daarna met elkaar in gesprek gaan.
  - a. De ene groep krijgt de rol van Stijn en verplaatst zich in hem. Hoe zou Stijn over de stelling denken?
  - b. De andere groep krijgt de rol van tante Miep. Tante Miep is gelovig. Hoe zou zij over de stelling denken? Gebruik de informatie uit vraag 5.
  - c. Laat na 5 minuten steeds één leerling uit de Stijn-groep aan het woord en vervolgens een uit de Miep-groep. Ga net zo lang door tot de meningen / opmerkingen gemaakt zijn.

9. Bespreek met klas wat ze geleerd hebben of tot welke inzichten ze zijn gekomen door het verhaal van Stijn. Bespreek ook duidelijk wat uiteindelijk hun meningen zijn en waarop die gebaseerd zijn.

Voorleesfragmenten

Hoofdstuk 1

‘Wat doen jullie hier?’ vroeg ik stomverbaasd.

De huiskamer van mijn opa zat vol familie en de buurvrouw was er ook. Vanuit zijn leunstoel bij het raam zwaaide opa naar mij. ‘Hoi Stijn, ik ga dood, maar nu nog niet.’

‘Pap, alsjeblieft,’ zei mijn moeder zacht. En tante Yvon zei: ‘Pap, zoiets zeg je toch niet tegen je kleinzoon!’ De anderen keken me aan alsof ze al meeliepen in opa’s begrafenisstoet. Buurvrouw Ans stond op en mompelde: ‘Ik moest maar weer eens gaan.’ Haastig verdween ze naar de gang.

Opa en ik deden onze high five.

‘Ha die opa!’

‘Ha die Stijn!’

Ik ging tegenover hem zitten. Het was mijn vaste plek als hij vertelde over wolven met een spraakgebrek of duiven met hoogtevrees. Al was ik net dertien, ik vond zijn maffe sprookjes nog steeds leuk.

‘Ken je het verhaal van de zingende krab, die steeds groter en gemener werd?’

‘Nee pap,’ zei tante Yvon met een snik in haar stem, ‘nu geen grappen. Het is al erg genoeg.’ Daarna begon ze zachtjes te huilen en ze liep de kamer uit. Oom Laurence ging achter haar aan.

(pagina 5)

‘Altijd al een huilertje geweest,’ zei opa droog. Ik grinnikte, waarop oudtante Miep mij aankeek alsof ze me wilde roosteren. Zij is een jongere zus van opa, maar ze gedraagt zich alsof ze de directeur van onze familie is. Leunend op haar stok kwam ze met moeite overeind en zei: ‘Marinus, we zijn allemaal verdrietig om jou en jij maakt er een lolletje van.’ ‘En dat houden we voorlopig ook zo,’ zei opa en hij keek me aan met een twinkeling in zijn ogen. ‘Stijn, vanmorgen was ik het ziekenhuis om de uitslag te horen.’ Ik knikte, want ik wist dat mijn opa een week geleden allerlei onderzoeken had ondergaan. Toen hij daarvan terugkwam, bracht hij op geheel eigen wijze verslag uit. ‘Ze hebben me flink te grazen genomen. Slang in mijn keel gepropt, een breinaald in mijn borst geramd, verplicht klodder slijm oprochelen en als toetje kreeg ik een camera in mijn kont.’ Ik had erom moeten lachen, maar mijn moeder bleef heel serieus en vond dat opa overdreef.

‘En vandaag hebben ze me verteld,’ zei opa, ‘dat er een krab in mijn lijf zit. Eentje met acht poten, twee gemene scharen en kleine valse oogjes. Elke dag maakt hij mij een klein beetje zieker en daar zingt hij een vrolijk liedje bij.’

Met zijn mooie donkere basstem begon hij te zingen:

‘Marinus, het is mooi geweest.

Je bent nu bijna honderd.

Dit is het einde van het feest.

Niemand wordt uitgezonderd!’

‘Je bent pas negenzeventig,’ zei mijn moeder.

www.boekenopdracht.nl De Leescyclus > verdiepen

'Anders rijmt het niet,' zei opa.

Tante Yvon en oom Laurence kwamen terug van de gang en gingen zwijgend aan de grote tafel zitten.

(pagina 6)

Ik pakte opa's hand, kneep er zachtjes in en zei: 'Je moet wel honderd worden, hoor!' Heel even verdwenen de ondeugende lichtjes uit zijn ogen. 'Het spijt me jochie, de honderd haal ik niet meer. Maar zolang dit ouwe lijf nog wil en die krab het me niet te moeilijk maakt, gaan we samen leuke dingen doen.' Hij stond op. 'Kom, we moeten de eendjes weer eens voeren.'

'Nou ja!' riep oudtante Miep verongelijkt. Mijn moeder mopperde: 'Pap, we zijn hier niet voor niets.'

'Mereltje, ik vind het heel lief van je dat je er vanmorgen bij was in het ziekenhuis. Maar het is onzin dat je daarna de hele familie hebt opgetrommeld. Ja, ik ben ziek, zegt de dokter. En ik word nog zieker en ga dood, maar vandaag nog niet.'

'Er is toch nog hoop,' piepte tante Yvon.

'Ik ben wel oud, maar niet gek, Yvon. Die dokter was heel eerlijk. Hij zei zoiets als: "Beste meneer Beekmans, ik geef je een kleine kans." Ook dat rijmt.'

Mijn moeder protesteerde. 'Hij had het ook over chemotherapie en bestralen. Dat zou hij niet zeggen als er geen hoop zou zijn.'

'Niks daarvan! Daar ga je van kotsen en je krijgt een blotebillenkop. Daar heb ik geen zin in.' Tante Miep gaf een felle tik met haar stok op de grond en snauwde: 'Marinus Beekmans, gedraag je, je mag niet spotten met leven en dood. En ik wil het woord "kotsen" niet horen.'

'Het valt tegenwoordig reuze mee,' probeerde mijn moeder nog. 'Wat?' vroeg opa kortaf. 'Van die kop en dat... dat kotsen.' Mijn moeder durfde het bijna niet te herhalen. Het klonk erg grappig uit haar mond. Mijn vader mompelde: 'Je kunt ook "vomeren" zeggen in plaats van kotsen.' Hij is net een wandelend woordenboek.

Opa stond op, pakte mij bij de hand en trok me de kamer uit. Ik maakte een hulpeloos gebaar naar de familie, alsof ik eigenlijk niet

(pagina 7)

weg wilde. In de gang hoorden we oudtante Miep nog roepen: 'Belachelijk, eendjes voeren. Dat Stijn dat nog wil!'

Opa knipoogde naar mij, terwijl hij zijn jas aantrok en zijn pet opzette. 'Eendjes voeren' was één van onze geheime codes; we gingen iets heel anders doen.

(pagina 8)

Hoofdstuk 2

Als kleuter moest ik rennen om opa bij te houden, maar nu ging het gemakkelijk terwijl opa er toch stevig de pas in zette. Daarom kon ik het nog steeds niet geloven, toen hij zei: 'Stijn, er komt een dag dat ik dit niet meer kan. Dan ga je niet zielig doen of huilen als een jonge zeehond, net als Yvon. En geen gemiep! Beloofd?' 'Beloofd, opa.'

We liepen door de Rozenstraat, waar hij al zijn halve leven woonde. 'Ik ga trouwens niet zitten wachten tot ik langzaam in elkaar stort van ellende en eindig als een plant, want ik stap er eerder uit.'

Ik schrok en stamelde: 'Maar opa.. .'

'Niks, "maar opa". Misschien ga ik vanzelf dood, maar als het niet anders kan, wil ik euthanasie. Weet je wat dat is?'

'Ja, dat je een prik krijgt en dat je dan... dan.. .'

'Het betekent "goede dood" en dat is het ook. Het is niet zomaar een prik, want het gaat heel rustig en voorzichtig, zodat je stilletjes mag wegglijden.'

Aan het eind van de Rozenstraat op het parkeerplaatsje bij het park wachtte opa even. Toen zag ik pas dat hij stond te hijgen. 'Even bijkomen. Hoe gaat het op school?'

Ik moest drie keer slikken voor ik kon antwoorden, want opa schakelde wel erg snel over van doodgaan naar schoolgaan.

'Saai.'

(pagina 9)

'Dus alles is saai?'

'Geschiedenis is best leuk en Nederlands ook. De leraar Duits is grappig en ik doe mee met toneel.'

'Mooi zo, Stijn. Oké, de ouwe hijger kan weer verder.'

We liepen het park in, langs de muziekkiosk en de vijver. Hij wees naar de kiosk. 'Ik ben gestopt bij de harmonie.' Opa speelde klarinet en ik vond het knap hoe hij met zijn grote handen en dikke vingers de kleppen bediende en het instrument liet zingen. 'Waarom?'

'Te weinig lucht. Zo kwam ik erachter dat er iets met mijn longen was.'

'Dat vertel je me nu pas?'

'Ja natuurlijk, ik ben niet van het klagen en zeuren. Dat kan altijd nog. Je kunt wel iets voor me doen als ik het straks zelf niet meer kan vragen.'

(...) Ik reageerde in paniek: 'Ik ga je die prik niet geven, hoor!' En het liefste wilde ik hard weglopen, maar opa bulderde van het lachen. Een mevrouw die ons passeerde met haar hondje, keek ons verstoord aan en liep met boze stappen verder.

'Natuurlijk geef jij die prik niet. Maar ik verwacht dat bijna de hele familie tegen is. Die ouwe Miep omdat het niet mag van haar God; Yvon omdat ze het heel erg vindt dat ik zomaar doodga; Laurence is gewoon tegen en van jouw ouders weet ik het niet zeker. En wat vind jij?'

Nu drong het pas echt tot me door: mijn opa ging dood! Ineens rolden de tranen over mijn wangen. Opa zag het en zei streng: 'Niet doen!'

Ik veegde mijn tranen weg en zei: 'Mam had het over chemo en bestralen. Misschien kunnen ze je wel beter maken.'

'Nee Stijn, die arts was heel eerlijk. Hij gaf me weinig kans. Met die chemo stoppen ze van alles in je lijf, waardoor ik misschien

(pagina 10)

nog een paar maanden langer leef, maar doodgaan zal ik toch.' 'Er zijn ook mensen die er beter van worden, hoor! De moeder van een jongen uit mijn klas had ook kanker en is wél genezen.' 'Je hebt kanker in allerlei soorten en maten en tegenwoordig kunnen ze al best veel mensen genezen. Ik heb alleen pech gehad, de dokter draaide er niet omheen. En als het dan toch moet, wel graag op mijn manier.(...)'

(pagina 11)

=====